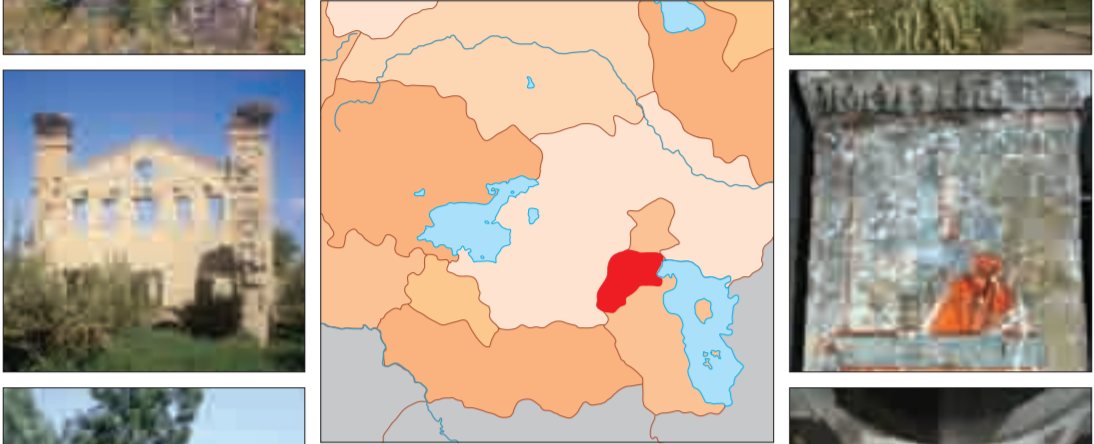

ՊՍՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ՍԱԼՄԱՍՏ
 ՊՍՏՄԱԿԱՆ
 ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ
 ՔԱՐՏԵԶ-ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

HISTORICAL ARMENIA
SALMAST
 A MAP-GUIDE
 TO HISTORICAL
 MONUMENTS

Սալմաստի դպրոցների ուսուցիչները 1903/1904 ուստարում

Ավանավոր սալմաստցիներ. մեծանուն ազգային-հասարակական գործիչ, պատմա-վիպասան Բաֆֆին (Հակոբ Մելիք-Հակոբյան) և ազգային-կրթական գործիչ Սամսոն Թադևոսյանը
 Outstanding Armenians from Salmast: Raffi (Hakob Melik-Hakobian), a writer and a renowned national and public figure; Samson Tadevossian, a distinguished worker of education

Ուրմիա լիճը գավառի արևելյան սահմանին. Սալմաստ քաղաքը և հարակից գյուղերը
 Lake Urmia located on the eastern borderline of Salmast District; Salmast Town and the nearby villages

Սալմաստ գավառը գտնվում է Պատմական Հայաստանի հարավարևելյան սահմանին և զբաղեցնում ջրհավար փակ ավազանով Կապուտան (Ուրմիա) լճի հյուսիսարևմտյան ափերից մինչև հյուսիս-հարավ ուղղությամբ ձգվող Կոտուրի ջրբաժան լեռնաշղթան ընկած հատվածը: Համապատասխանում է պատմական Մեծ Հայքի Պարսկահայք նահանգի Ջարեհավան և Առնա գավառներին: Ներկայումս մաս է կազմում Իրանի Իսլամական Հանրապետության Արևմտյան Ատրպատական նահանգի:

Միջնադարում գավառը հայ պետականության կազմում է եղել Ժ դարի սկզբին, երբ արաբների լծից ազատագրվում և միացվում է Վասպուրականի Արծրունյաց թագավորությանը: Վերջինիս անկումից (1021 թ.) հետո գավառին տիրում են միմյանց հաջորդած օտար ցեղերն ու տիրակալները (օղուզ-թուրքմեններ, թաթար-մոնղոլներ, ակ-կոյունլուներ և կարա-կոյունլուներ, Սեֆյան Պարսկաստանը): Հակառակ օտար տիրապետությունների տևական հաստատմանը՝ գավառը մինչև 1826-1828 թթ. ռուս-պարսկական պատերազմը հայախոծ էր և ուներ ավելի քան 50 բնակավայր, սակայն նշյալ պատերազմի ավարտից հետո բնիկների թվաքանակը էապես նվազում է: Այնուամենայնիվ, մինչև Առաջին աշխարհամարտը Սալմաստի հայությունն ապրում էր բավական աշխույժ տնտեսական և մշակութային կյանքով:

Գավառն աչքի է ընկնում հատկապես Վանի թագավորության (մ.թ.ա. Թ-Ջ դդ.) ժամանակաշրջանից (պաշտպանական, դամբարանական և գյուղատնտեսական նշանակության) և միջնադարից ավանդված մեծաթիվ հուշարձաններով:

Սույն ուղեցույցը հասցեագրում ենք պատմական հուշարձաններով հետաքրքրվող հայ և օտար հանրությանը:

Salmast District lies on the south-eastern borderline of Historical Armenia, covering the area between the north-western shores of the endorheic lake Kaputan (Urmia) and the watershed of the Kotur mountains that extend from the north southward. Its territory comprises Zarehavan and Arna Districts of Parskahayk Province of Armenia Maior. At present it is part of West Azerbaijan Province of the Islamic Republic of Iran.

In the early 10th century, Salmast was liberated from the Arab yoke and became part of Vaspurakan Kingdom of the Artzrunies' Armenian princely family. After the fall of this kingdom in 1021, the district went under the domination of different foreign tribes and rulers (the Oghuz-Turkomans, Tatar-Mongols, Ak-Koyunlus, Kara-Koyunlus and Safavid Persia). Despite the long-lasting foreign reign, however, it remained largely Armenian-inhabited, with more than 50 purely Armenian villages and towns, up until the Russo-Persian war of 1826 to 1828. The number of the native Armenians was considerably reduced in Salmast after the termination of this war. Nevertheless, the Armenians of the district unfolded zealous economic and cultural activities until the outbreak of World War I.

Salmast District is particularly rich in defensive, funerary and agricultural monuments going back to the times of Van Kingdom (9th to 6th centuries B.C.) and the Middle Ages. Intended for foreigners and Armenians interested in their ancestral heritage.

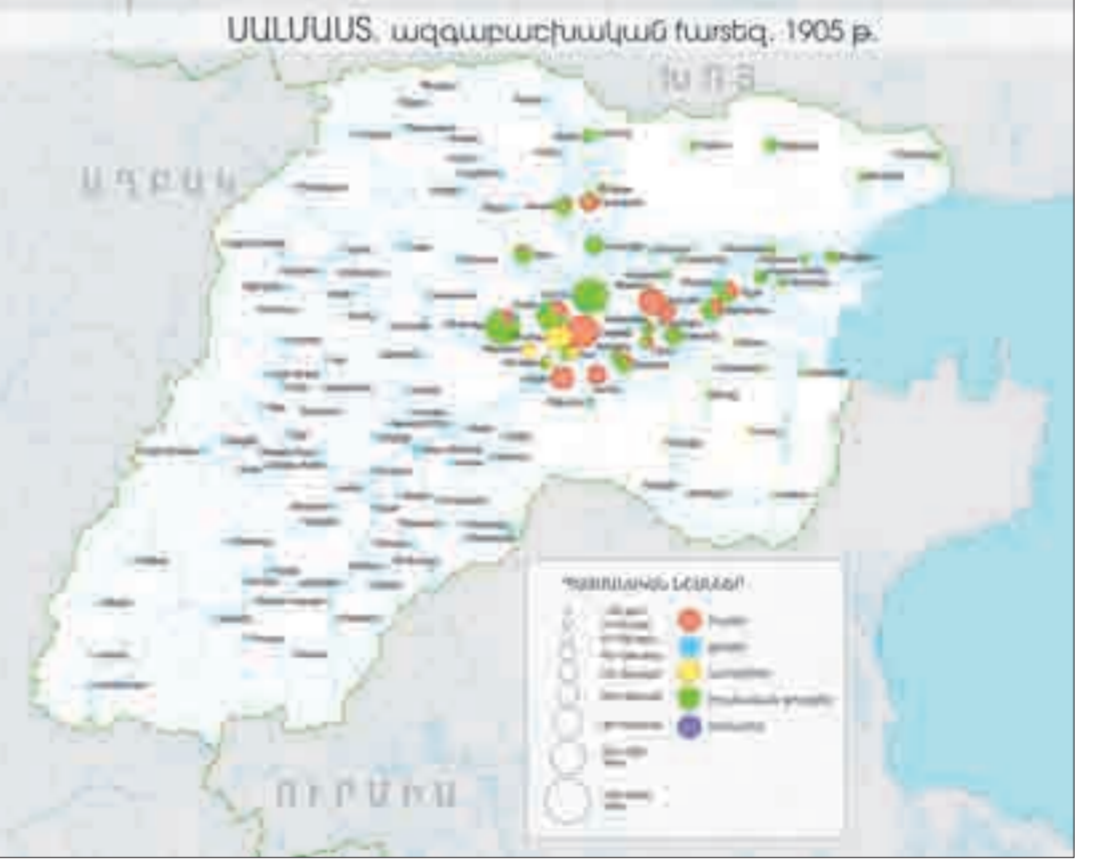
ՀԱՅԱԿԱՆ ԸՆԴՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՍՈՒՆԱՍԻՐՈՂ ՀԻՏԱԿՐԱՍ
 RESEARCH ON ARMENIAN ARCHITECTURE
 www.raa.am, www.armenianarchitecture.am, raayer@sci.am

Խոջատապաններ Խոսրովայի գերեզմանոցում և Մահլամի հայ ռազմիկների պանթեոնը
 Ram-shaped tombstones in the cemetery of Khosrova Village and Mahlam Pantheon of Armenian fighters

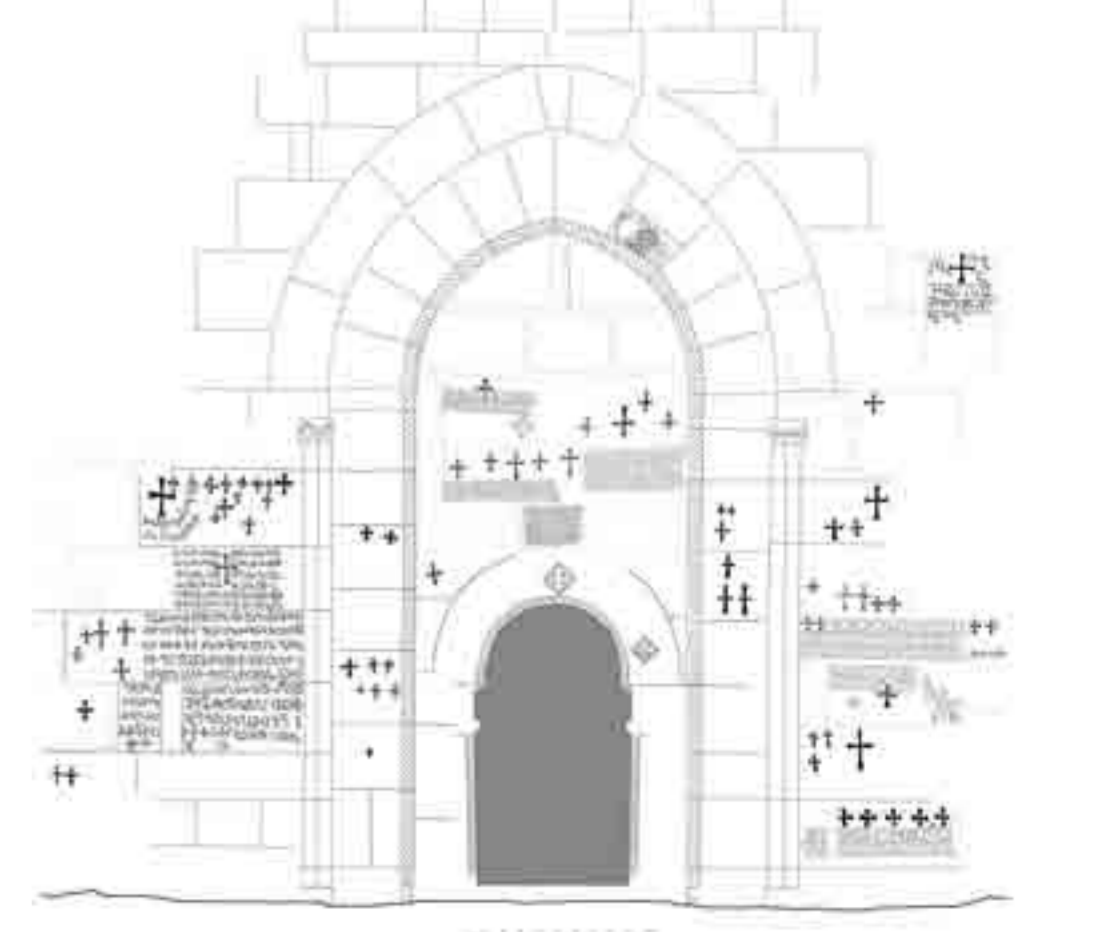
Հաֆթվանի Սր. Գևորգ եկեղեցին
 St. Gevorg (George) Church, Haftvan Village

Երեմիա Չելեբի Բյուրյուրյան Կոստանդնուպոլսեցու՝ 1691 թ. պատրաստած քարտեզի Սալմաստի հատվածը (արտատպված՝ **Ulughogian G.**, Un' antica mappa dell' Armenia. Ravenna, 2000, p. 80 գրքից)
 Salmast District as seen on the 1691 map by Yeremia Chelebi Kyomyurjian of Constantinople (reprinted from: **Ulughogian G.**, Un' antica mappa dell' Armenia. Ravenna, 2000, p. 80)

Դամբարաններ Աջվաջ և Հովդար գյուղերի մոտ գտնվող բերդերում
 Tombs inside the fortresses located near the villages of Ajvaj and Hovdar

Հաֆթվանի Սր. Գևորգ եկեղեցու արևմտյան ճակատի վիճակների (ԺԷ-ԺԸ դդ.) գրչանկարը
 A tracing of the inscriptions (17th to 18th cents.) carved on the western facade of St. Gevorg (George) Church, Haftvan Village

